

ГАЗРЫН ТОСНЫ ТУХАЙ ХУУЛЬД НЭМЭЛТ, ӨӨРЧЛӨЛТ ОРУУЛАХ ТУХАЙ ХУУЛИЙН ТӨСЛИЙН ДЭЛГЭРЭНГҮЙ ТАНИЛЦУУЛГА

Монгол Улсын Үндсэн хуулийн Зургадугаар зүйлийн 2 дахь хэсэгт “Монгол Улсын иргэдэд өмчлүүлснээс бусад газар, түүнчлэн газрын хэвлий, түүний баялаг, ой, усны нөөц, ан амьтан төрийн нийтийн өмч мөн, “Байгалийн баялгийг ашиглах төрийн бодлого нь урт хугацааны хөгжлийн бодлогод тулгуурлаж, одоо ба ирээдүй үеийн иргэн бүрд эрүүл, аюулгүй орчинд амьдрах эрхийг нь баталгаажуулах, газрын хэвлийн баялгийн үр өгөөжийг Үндэсний баялгийн санд төвлөрүүлж тэгш, шударга хүртээхэд чиглэнэ” гэж Арван зургадугаар зүйлийн 2 дахь хэсэгт Монгол Улсын иргэн нь “Эрүүл, аюулгүй орчинд амьдрах, орчны бохирдол, байгалийн тэнцэл алдагдахаас хамгаалуулах эрхтэй” байхаар заасан.

Үндсэн хуульд заасан төрийн нийтийн өмч газрын хэвлийн баялаг болох газрын тос, байгалийн хийн нөөц ашигласны төлбөрийг Улсын төсөв, Үндэсний баялгийн төрөлжсөн сангууд, Орон нутгийн хөгжлийн нэгдсэн сан, газрын тосны ашиглалтын нөлөөлөлд өртөж буй тухайн бүс, аймаг, сумдын төсөвт хуваарилах, мөн газрын тос, байгалийн хий олборлох, боловсруулах салбарын төрийн өмчит болон төрийн өмчийн оролцоотой хуулийн этгээд дэх төрийн эзэмшлийн хувьд ногдох ногдол ашгийг Үндэсний баялгийн санд төвлөрүүлэхтэй холбоотой харилцааг зохицуулаагүй байна.

Иймд одоогийн хүчин төгөлдөр мөрдөгдөж буй Газрын тосны тухай хуулийн 31 дүгээр зүйлийн 31.3 дахь хэсэгт заасан “Нөөц ашигласны төлбөрийн 30 хувийг орон нутгийн хөгжлийн нэгдсэн санд, 70 хувийг улсын төсөвт тус тус төвлөрүүлнэ” гэснийг газрын хэвлийн баялгийн үр өгөөжийг Үндэсний баялгийн санд төвлөрүүлж тэгш, шударгаар хүртээхэд чиглэнэ гэсэн Монгол Улсын Үндсэн хуулийн суурь зарчимд нийцүүлж хуулийн төслийг дараах байдлаар боловсрууллаа.

Газрын тосны тухай хуульд өөрчлөлт оруулах тухай хуулийн төслөөр 31.3 дахь хэсгийг “Нөөц ашигласны төлбөрийг Улсын төсөвт 25 хувь, Үндэсний баялгийн төрөлжсөн санд 35 хувь, Орон нутгийн хөгжлийн нэгдсэн санд 10 хувь, тухайн тусгай зөвшөөрлийн талбай байрлах Бүсийн хөгжлийн санд 10, тухайн тусгай зөвшөөрлийн талбай байрлах аймаг, нийслэлийн төсөвт 10 хувь, тухайн тусгай зөвшөөрлийн талбай байрлах сум, дүүргийн төсөвт 10 хувь” тус тус хуваарилахаар зохицуулсан хуулийн төслийг боловсруулсан бөгөөд дагалдах хуулийн төслөөр дараах 4 хуулийн төслийг боловсруулсан.

Дагалдах хуулиудын төслийн агуулгыг хуулийн төсөл тус бүрээр тодорхойлбол,

Нэг.Үндэсний баялгийн сангийн тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах хуулийн төслийг 4 зүйлтэй байхаар боловсруулсан.

Хуулийн төслийн 1 дүгээр зүйлд: Үндэсний баялгийн төрөлжсөн санд газрын тос, байгалийн хийн нөөц ашигласны төлбөрийг төвлөрүүлэх болон газрын тос, байгалийн хий олборлох, боловсруулах салбарын төрийн өмчит болон төрийн өмчийн

оролцоотой хуулийн этгээд дэх төрийн эзэмших хувь, ногдол ашгийн хувь хэмжээг дараах байдлаар нэмэхээр тусгасан.

-Ирээдүйн өв санд Газрын тос, байгалийн хийн нөөц ашигласны төлбөрийн орлогын 25 хувь,

-Хуримтлалын санд Газрын тос, байгалийн хийн нөөц ашигласны төлбөрийн орлогын 5 хувь, Газрын тос, байгалийн хий олборлох, боловсруулах салбарын төрийн өмчит болон төрийн өмчийн оролцоотой хуулийн этгээд дэх төрийн эзэмших хувьцаа 34 хувь хүртэлх бол түүний төрийн эзэмшилд ногдох бүх ногдол ашиг, Газрын тос, байгалийн хий олборлох, боловсруулах салбарын төрийн өмчит болон төрийн өмчийн оролцоотой хуулийн этгээд дэх төрийн эзэмших хувьцаа 34 хувь ба түүнээс дээш бол түүний төрийн эзэмшлийн 34 хувьд ногдох ногдол ашгийг;

Хуулийн төслийн 2 дугаар зүйлд: Одоогийн хүчин төгөлдөр мөрдөгдөж буй Үндэсний баялгийн сангийн тухай хуулийн 12.4 дэх хэсгийн “Уул уурхайн олборлолт,” 12.6 дахь хэсгийн “Уул уурхайн олборлолт,” гэсний дараа “газрын тос, байгалийн хий,” гэдгийг нэмэлтээр тусгаж өөрчлөн найруулахаар боловсруулсан.

Хуулийн төслийн 3 дугаар зүйлд: Үндэсний баялгийн сангийн тухай хуулийн 11.1.3 дахь заалтыг өөрчлөн найруулсан.

-Хөгжлийн санд нэгдсэн төсвийн тэнцвэржүүлсэн тэнцэл ашигтай гарсан тохиолдолд гол нэр төрлийн эрдэс баялгийн үнэ тухайн жилийн төсөвт тооцсон тэнцвэржүүлсэн үнээс өндөр байснаас нэмэгдэж орох төсвийн орлогын 50 хувь, газрын тос, байгалийн хийн нөөц ашигласны төлбөрийн орлогын 5 хувиас тус тус бүрдэхээр тусгасан.

Хуулийн төслийн 4 дүгээр зүйлд: Энэхүү хуулийн төслийн хүчин төгөлдөр болох журмын зохицуулалтыг тусгасан.

Хоёр:Төсвийн тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай хуулийн төслийг 3 зүйлтэй байхаар дараах байдлаар боловсруулсан.

Төсвийн тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай хуулийн төслийн 1 дүгээр зүйлд Төсвийн тухай хуулийн холбогдох заалтад дараах агуулгатай зүйл хэсэг, заалт нэмэх асуудлыг тусгасан. Үүнд:

1.Төсвийн тухай хуулийн 4 дүгээр зүйлд Бүсийн хөгжлийн сан гэсэн тодорхойлолтыг нэмж, энэхүү сангийн эх үүсвэрийн асуудлыг 59 дүгээр зүйлийн 59.10 дахь хэсгээр зохицуулахаар,

2.Төсвийн тухай хуулийн 23 дугаар зүйлийн 6 дугаар хэсэг “Аймаг, нийслэл болон улсын зэрэглэлтэй хотын төсвийн татварын орлогод хамаарах орлого”-д газрын тос, байгалийн хийн ашиглалтын тусгай зөвшөөрлийн талбайг харьяалах сумын төсөвт

тухайн аймгийн нутаг дэвсгэрээс төвлөрүүлсэн газрын тос, байгалийн хийн нөөц ашигласны төлбөрийн орлогын 10 хувийг,

3.Төсвийн тухай хуулийн 23 дугаар зүйлийн 8 дугаар хэсэг “Сум, дүүрэг, орон нутгийн зэрэглэлтэй хот, тосгоны төсвийн татварын орлого”-д газрын тос, байгалийн хийн ашиглалтын тусгай зөвшөөрлийн талбайг харьяалах сумын төсөвт тухайн сумын нутаг дэвсгэрээс төвлөрүүлсэн газрын тос, байгалийн хийн нөөц ашигласны төлбөрийн орлогын 10 хувь байхаар тус тус нэмсэн.

Хуулийн төслийн 2 дугаар зүйлд: Төсвийн тухай хуулийн 23.4.11, 59.1.5, 59.5 дахь хэсгүүдийг дараах байдлаар өөрчлөн найруулахаар тусгасан. Үүнд:

-Төсвийн тухай хуулийн 23.4.13 дахь заалт “газрын тосны нөөц ашигласны төлбөрийн 70 хувь,” гэснийг хуулийн төсөлд “Газрын тос, байгалийн хийн нөөц ашигласны төлбөрийн 25 хувь,” гэж,

-Төсвийн хуулийн 59.1.5 дахь заалт “газрын тосны нөөц ашигласны төлбөрийн орлогын 30 хувь.” гэснийг хуулийн төсөлд “Газрын тос, байгалийн хийн нөөц ашигласны төлбөрийн орлогын 10 хувь,” гэж,

-Төсвийн тухай хуулийн 59.5 дахь хэсэг “Орон нутгийн хөгжлийн нэгдсэн сан болон Орон нутгийн хөгжлийн сангаас олгох шилжүүлгийг тооцох аргачлалыг Засгийн газар батална.” гэснийг хуулийн төсөлд “Орон нутгийн хөгжлийн нэгдсэн сан, Бүсийн хөгжлийн сан болон Орон нутгийн хөгжлийн сангаас олгох шилжүүлгийг тооцох аргачлалыг Засгийн газар батална” гэж тус тус өөрчлөхөөр боловсруулсан.

Гурав:Бүсчилсэн хөгжлийн удирдлага, зохицуулалтын тухай хуульд нэмэлт өөрчлөлт оруулах тухай хуулийн төслийг 3 зүйлтэй.

Хуулийн төслийн 1 дүгээр зүйлд: Бүс тус бүр бүс, орон нутгийн хөгжлийн тэнцвэртэй байдлыг хангах, бүс нутгийн чанартай болон Бүсийн хэлэлцээрээр тохиролцсон тэргүүлэх ач холбогдол бүхий хөгжлийн төсөл, арга хэмжээг санхүүжүүлэх зорилготой Бүсийн хөгжлийн сантай байх хуулийн зохицуулалтыг тусгасан бөгөөд 2 дугаар зүйлд Энэ хуулийг Газрын тосны тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай хууль хүчин төгөлдөр болсон өдрөөс эхлэн дагаж мөрдөхөөр тусгасан.

Дөрөв:Татварын ерөнхий хуульд нэмэлт оруулах тухай хуулийн төслийг 2 зүйлтэй байхаар боловсруулсан.

Хуулийн төслийн 1 дүгээр зүйлд: Газрын тосноос гадна байгалийн хийн нөөц ашигласны төлбөрийн орлогыг Татварын ерөнхий хуульд тусгаагүй байсныг нэмж зохицуулсан бөгөөд 2 дугаар зүйлээр энэхүү хуулийн хүчин төгөлдөр болох асуудлыг тусгасан болно.

Дээрх байдлаар газрын хэвлийн баялаг болох газрын тос, байгалийн хийн нөөц ашигласны төлбөрийг Үндэсний баялгийн сангийн төрөлжсөн сан, уул уурхайн олборлолтын улмаас сөрөг нөлөөлөлд өртөж буй ашиглалтын тусгай зөвшөөрөл бүхий талбайг харьяалах бүс, аймаг, сумын төсөвт хэрхэн хуваарилах болон газрын тос, байгалийн хий олборлох, боловсруулах салбарын төрийн өмчит болон төрийн өмчийн оролцоотой хуулийн этгээд дэх төрийн эзэмшлийн ногдол ашгийг баялгийн санд төвлөрүүлэх харилцааны эрх үндсийг бий болгосноор “..Байгалийн баялгийг ашиглах төрийн бодлого нь урт хугацааны хөгжлийн бодлогод тулгуурлаж, одоо ба ирээдүй үеийн иргэн бүрд эрүүл, аюулгүй орчинд амьдрах эрхийг нь баталгаажуулах, газрын хэвлийн баялгийн үр өгөөжийг Үндэсний баялгийн санд төвлөрүүлж тэгш, шударга хүртээхэд чиглэнэ” гэсэн Монгол Улсын Үндсэн хуулийн зургадугаар зүйлийн 2 дахь хэсэгт заасан суурь зарчимд нийцэж байгаа болно.

---oOo---